

Svetovna književnost 20. stoletja

Stvari začnejo padati iz kalupov v smislu značilnosti prejšnjega obdobja (literaturi da pravo vrednost zgodovinska distanca).

Od smeri se pojavljajo dekadenca, simbolizem, nova romantika □ predvsem v liriki in dramatici ter Realizem in naturalizem □ predvsem v epiki in dramatici □ ostanki 19. stoletja.

V poeziji in dramatici je bil še vedno močan simbolizem.

Govorimo o modernizmu, ki vsebuje umetnostne smeri, kot so dadaizem, futurizem, nadrealizem, ekspresionizem, socialni realizem ... □ smeri, -izmi; vsi začenjajo pohod z manifesti (javno objavljen program; prvič pride do manifesta, ko Luter nabije 95 tez). Najbolj udarne smeri so avantgarda □ ruši, kar je že utečenega, postavljenega.

Modernisti hočejo čim bolj natančno oblikovati psihično vsebino posameznikove zavesti, njegove zaznave, predstave, občutja, misli in doživljanje, kot se mu neposredno kažejo, brez olepševanja in tudi brez prikrivanja stvari nelepkih po družbenih merilih, nemoralnega in škodljivega. Njihov jezik je sproščen kalupov in pravil, je svoboden. V njem je veliko nerazumnih, nelogičnih, nesmiselnih stavkov in besednih zvez, ki pa so prav zato poetični in resnični.

Kubizem: iz cubus – lat. kocka. Odpravljajo ločila, stavke, značilen je tok osrednjega doživljanja, tok podzavesti, subjektivizem. Predstavnik je Apollinaire.

Dadaizem: iz otroške govornice. Smer, ki se razvije v Švici, kamor se med 1. svet. vojno zateče veliko umetnikov; manifest napiše Tzara; njihov program: prizemljen, enostaven, prvobiten jezik □ otroški, primitiven jezik, uprejo se uveljavljenemu esteticizmu.

Futurizem: iz futuro – prihodnost. Povečuje prihodnost, napredek, razvoj, civilizacijo, razvoj znanosti ter jezika. Militarizem – vojna se jim zdi kot naravni filter. V literaturi ni stavka, velike začetnice, ločil, prepovedo uporabo pridevnikov. Predstavnik: Marinetti; futurizem se je povezal s fašizmom, zaničujejo ženske.

Nadrealizem – surrealizem: ukvarja se s človeškimi mislimi, sanjami, paranojo, podzavestjo, fantazijami, strahovi, asociacijami ... je zelo subjektiven. Avtor manifesta je Breton; »Svet je noč bliskov.«. Domišljija = resničnost.

Ekspresionizem: moč izraza (ne moč vtisa). Opisuje okolje, osebno doživljanje sveta.

Socialistični realizem: začetnik je bil Maksim Gorki (roman Mati). Značilen je za Sovjetsko zvezo, pojavi se po l. 1934, postane izrazito ideološka smer, ki je obenem tradicionalna in konservativna; utrjuje in opeva lastno politično smer. Socialistični realizem je bil nasproten modernizmu. O posameznikih ni veliko govora, gre bolj za kolektive. Namen je konkretno prikazovanje stvari. V SZ postane edina dovoljena smer.